

České a československé právní dějiny

Ladislav Vojáček

II. – 2.

Právo za absolutismu

Základní periodizace

1. Stát a právo na území České republiky do roku 1620
2. Stát a právo v období habsburského absolutismu (1620-1848)
3. Stát a právo v konstituční éře habsburské monarchie (1848-1918)

Stát a právo v období habsburského absolutismu (1620-1848)

1. Počátky absolutismu
2. Osvícenský absolutismus (1740 – 1789)
3. Metternichovský (policejní) absolutismus

České země v 17. a 18. století

Základní tendence vývoje právního řádu

- královská nařízení hlavním pramenem práva
- **vliv římského práva**
- přirozenoprávní koncepce
- unifikace
- vláda psaného práva (+ kodifikace)
- soukromé a úřední sbírky právních předpisů
- aplikace odborníky
- samostatná úprava civilního a trestního procesu
- zásada zákonnosti v trestním právu

Vydání CIC
z roku 1757

C O R P U S
J U R I S C I V I L I S
J U S T I N I A N E I .

ADJECTIS RECENTIORIBUS

QUORUNDAM IMPERATORUM CONSTITUTIONIBUS,
ET CONSUETUDINIBUS FEUDORUM:

Nec omiffis Canonibus , qui vulgo Apostolici crediti sunt:

Item adjectis , quæ hodie superfunt,

VETERUM MONUMENTIS,

Videlicet

LEGUM XII. TABULARUM, INSTITUTIONUM CAJI,
TITULORUM ULPIANI, ET SENTENTIARUM PAULI.

Adjectis demum

UNIVERSARUM LEGUM COLLATIONIBUS, ET ARGUMENTIS.

T O M U S I I .

TORNYAI JÁNOS MŰZSEUM Hédmező-dórhely	
Szükséglet:	
Boklátszám:	31-760
Leírás:	1663

AUGUSTÆ TAURINORUM, MDCCLVII.

EX TYPOGRAPHIA REGIA.

Základní tendence vývoje právního řádu

- královská nařízení hlavním pramenem práva
- vliv římského práva
- přirozenoprávní koncepce
- unifikace
- vláda psaného práva (+ kodifikace)
- soukromé a úřední sbírky právních předpisů
- aplikace odborníky
- samostatná úprava civilního a trestního procesu
- zásada zákonnosti v trestním právu

Soukromé a úřední sbírky zákonů

- soukromí zpracovatelé
 - (Wekebrod, Kropatschek, Wiengarten, Pichl, Roth, Goutta, Kanka, Blaschek, Kostetzky)
- oficiální úřední sbírky zákonů pro celé soustátí
 - Sbírka justičních zákonů (J.G.S., od roku 1780)
 - Sbírka politických zákonů (P.G.S., od roku 1790)
- provinciální sbírky zákonů
 - (na začátku 19. století; Morava a Slezsko měly společnou)

Základní tendence vývoje právního řádu

- královská nařízení hlavním pramenem práva
- vliv římského práva
- přirozenoprávní koncepce
- unifikace
- vláda psaného práva (+ kodifikace; nejdříve TP)
- soukromé a úřední sbírky právních předpisů
- aplikace odborníky
- samostatná úprava civilního a trestního procesu
- zásada zákonnosti v trestním právu

Obnovená zřízení zemská

- unifikace (subsidiární platnost Koldínova zákoníka)
- modernizace
- vliv římského práva
- *Novelae et declaratoriae* (1640, 1650)

Der Röm: Kayf:

auch zu Ungarn und Böhmeis / 2c.

Königl: Majestät

FERDINANDI II

Verneuerte Landes - Ordnung

Městské právo a další zvláštní práva

- městské právo
 - = nástroj unifikace
- horní a lenní právo
 - opírala se stále o starší české předpisy
 - udržela si své specifické postavení až do začátku druhé poloviny 19. století

Kodifikace občanského práva

- Codex Theresianus
 - kazuistika
 - nejednotnost
- Občanskoprávní předpisy Josefa II.
 - manželský patent (č. 117/1783 J.G.S.)
 - patent o dědické posloupnosti (548/1786 J.G.S.)
 - první díl občanskoprávní kodifikace (591/1786 J.G.S., Všeobecná práva městská. Díl první.).
- **Všeobecný občanský zákoník (ABGB)**
z roku 1811

Martini, Karl Anton,
Freiherr zu Wasserburg,
* 15. 8. 1726 Revo
† 7. 8. 1800 Wien
Jurist, naturrechtlicher
Staatsphilosoph
1754
Universitätsprofessor
1782 Staatsrat
1792 2. Präsident der
obersten Justizstelle
Verfasser des
Westgalizischen
Gesetzbuchs
(Vorarbeit zum ABGB)

Zeiller, Franz von
* 14. 1. 1751 Graz
† 23. 8. 1828 Wien

vielseitiger Jurist

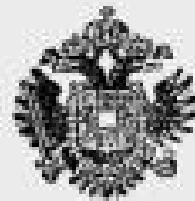
Ab 1782
Universitätsprofessor in Wien
(Rektor 1803 und 1807)
1802 Hofrat bei der Obersten
Justizstelle
Schöpfer des Allgemeinen
Bürgerlichen Gesetzbuchs
Referent des 1. Teils des
Strafgesetzbuchs 1803

Allgemeines
bürgerliches Gesetzbuch

für die
gesamten Deutschen Erbländer
der
Oesterreichischen Monarchie.

I. Theil.

Wien.

Kuß der k. k. Hof- und Staatsdruckerey

1811.

Všeobecný občanský zákoník (ABGB) - příprava

- novelizace prvního dílu občanského zákoníka (1791)
- Západohaličský zákoník
- Všeobecný občanský zákoník (ABGB; č. 946/1811 J.G.S.)

Všeobecný občanský zákoník

– struktura

Úvod (O občanských právech vůbec)

1. Práva osob

2. Práva k věcem, dědické a závazkové právo

3. Společná ustanovení

(zajištění práv, změny a zrušení práv a závazků, promlčení a vydržení)

Trestní právo – pobělohorské změny

- Obnovená zemská zřízení
- selské řády a **instrukce**
- zvýšená ochrana panovníka
- zásada oficiality
- písemnost

INSTRUKCE

1750

INSTRUKCE

pro Hospodářské Vědecké úřady v Království
svojí Sisekém.

in Bězech Přeje a Platna se týkajících.

Předlo.

Primo: **S**vojí dne Někdy na Přeje a Platna Roku 1750^m w Rozděl 3^m, teč Dne 11^m 3^m 1753^m prošleho Některej Wechnošilowj Hospodářstj Vědeckej w Městech, y w Acagich wšednu podrobene Předelnjky strje Vědnj Cfe, a Komise častěji, obzvláště pak mnoho Předla před Kufama bude, přepadnanti, a wšle třiti dat, kretel Předlo zaopatřeno z 3daliž ono wšle

Instrukce pro hospodářské úředníky v Království českém

Pobělohorské změny v trestním právu

- Obnovená zemská zřízení
- selské řády a instrukce
- zvýšená ochrana panovníka
- zásada oficiality
- písemnost

Kodifikace trestního práva

- Trestní zákoník Josefa I. (1707/1708)
- *Constitutio criminalis Theresiana* (1768/1769)
- Trestní zákoník Josefa II. (1787)
- Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích (1803)

CONSTITUTIO CRIMINALIS
THERESIANA

1781

Imperial-Edict des Kaisers mit Erlaube u. d. Kaiserl. Rath.

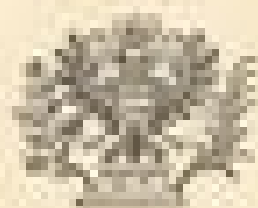
W I E N

Maria Theresia

Erzherzogin u. Königin, u. K.

1781

Schreibordnung.

W I E N

BEI DER UNIVERSITÄT UND DER K. K. HOCHSCHULE
IN W I E N

1781

Constitutio criminalis Theresiana (1768/1769)

- Středověké přežitky (vliv CCC):
 - vágnost
 - krutost
 - presumpce viny
 - zákonná důkazní teorie
 - **tortura** (viz dříve)
 - čarodějnictví

CHRISTO AVSPICE.
PLVS VLTRA.

Des aller Durchleuchtichsten
Großmächtichsten vnüberwindlichsten Key-
ser Carols des fünfften vnd des heyligen Rö-
mischen Reichs Päinliche Gerichts
Ordnung.

Von Richtern/Vertheilern/vnd Ge-
richts Personen.

Das istlich setzen: Ordnen vnd wöllen wir / dasz
alle Päinliche Gerichte mit Richtern/ Vertheilern vnd
Gerichtschreibern / versehen vnd besetzt werden sollen/vom
frommen / erbaren / verstandigen vnd erfarnen Personen/
so tugentlichst vnd best/ dieselbigen nach gelegenheit jedes
orts geschade vnd zukommen sein. Darzu auch Vble vnd Gelerbte ge-
braucht

Constitutio criminalis Theresiana (1768/1769)

- Středověké přežitky (vliv CCC):
 - vágnost
 - krutost
 - presumpce viny
 - zákonná důkazní teorie
 - čarodějnictví
 - **tortura** (viz dříve)

Trestní zákoník Josefa II. (1787)

- zásada zákonnosti
- úplnost, vytríbenost a stručnost
- výčet polehčujících a přitěžujících okolností
- stanoveny podmínky zániku trestnosti pachatele
- trestný i pokus trestného činu
- výchovná funkce trestání (C. Beccaria)
- zrušení trestu smrti
- nedostatky: kruté tělesné tresty, dlouhé tresty odnětí svobody

Cesare Beccaria (1738-1794)

Des
Herren Marquis von Beccaria
unsterbliches Werk
von
Verbrechen und Strafen.

*In rebus quibuscunque difficilioribus non expectandum,
ut quis simul et serat et metat; sed praeparatione opus est,
ut per gradus maturescant. B A C O Serm. Fidel. XLV.*

Auf das Neue
selbst aus dem Italiänischen übersezt
mit
durchgängigen Anmerkungen
des Ordinarius zu Leipzig
Herren Hofrath Hommels.

Breslau,
ben Johann Friedrich Korn, dem ältern.

1 7 7 8.

Trestní zákoník Josefa II. (1787)

- zásada zákonnosti
- úplnost, vytríbenost a stručnost
- výčet polehčujících a přitěžujících okolností
- stanoveny podmínky zániku trestnosti pachatele
- trestný i pokus trestného činu
- výchovná funkce trestání (C. Beccaria)
- zrušení trestu smrti
- nedostatky: kruté tělesné tresty, dlouhé tresty odnětí svobody

Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích (1803)

- opět upravil hmotné i procesní právo společně
- neznalost zákona neomlouvá
- moderní principy trestního práva a řízení
- základ pozdější úpravy z roku 1852

Procesní předpisy

- římsko-kanonický proces a písemnost (OZZ)
- původně jednotlivé zákoníky
 - = OZZ, Josephina, Theresiana
- občanský soudní řád (1781)
 - rovnost procesních stran
 - dispoziční a projednací zásada
- trestní řád (1788)
 - tajné a písemné řízení
- trestní zákoník 1803